Hür Gençlik

"Hayatta en hakiki mürşit ilimdir,,
K. ATATÜRK

YIL: 1 — SAYI: 4 | 6 HAZİRAN 1947 | FİATI 20 KURUŞ

Üniversite Muhtariyeti

İlim Adamlarına Hürmet

Muhtariyeti, Türk üniversitelerini, hakiki ilmi hüviyet ve masuniyetile, muasır bir kültür merkezi haline getirme yolunda atılmış ilk adım telâkki ederek sevinmiştik.

İlim ne bir tecessüsün tatmini, ne de bir fantezidir. O, insanlara daha müreffeh bir hayat seviyesi temin edecek vasıtaların en önemlisidir. İlmi vesayet altına almak, ancak bir zümrenin menfaatlerinin mevzu'ubahs olduğu memleketlerde tevessül edilen bir hareket tarzıdır ki, faşist memleketlerin dünyayı sürükledikleri felâket, bu hareketin dehşetini izah eder.

Satın alınmış veya korkutulmuş âlim, alan veya korkutanlardan daha fazla şerefli değildir. İstikameti tayin edilmiş, hudutları çizilmiş ilim, sınai bir menfaatin, bir zümre istibdatının mahsulüdür. Bir âlim ve bir profesörün kürsüsünü bir liyakatsize bırakmaktan duyduğu azab, âlet olmanın yanında, katlanılmağa değer. İçtimai kanaatlara sahip olmamak bir insan için eksiklik, bir âlim içinse mümkün fenalıkların en büyüğüdür. Her fert, emeği mahsulünün ne işe yarayacağını bilmelidir.

Bir üniversite talebesinin (kimden gelirse gelsin) şu veya bu telkin altında kaldığını söylemek, olgun bir insanı, ağır bir şekilde cehâletle itham etmektir. Aksi halde bunun başka bir sebebi olmak lâzım gelir ve eğer bir üniversitenin tedris kadrosunu teşkil eden unsurlar farklı kanaatlere sahip bulunurlarsa bir telkinden hiç bahsedilemez. Çünkü bakiı olarak talebenin niçin filân tesir altında kalıp ta, falan tesir altında kalmadığı sorulabilir.

İlmin, insan ve cemiyet için faydalı olan istikamette, hergün biraz daha gelişmesi; dün kıymet sahasında olanın, bugün realite sahasına çıkması, insanın zihni tekâmülünün tabii bir neticesidir. Geri düşünmüş ve sınai menfaat bu tarihi determinizmi ancak geciktirebilir.

HÜR GENÇLİK

Bırakın Gençlik konuşsun

19 Mayıs 1919 Türk istiklâl mücadelesinin ilk günü bunun için de Atatürkün yolundan ayrılmak istemeyen gençliğin en büyük bayramıdır. O gençlik ki, korumak için bütün varlığıyla Cumhuriyeti emanet almıştır. Böyle bir gün de konuşma hakkı en çok onundur.

Niçin bu konuşma hakkından mahrum bırakılıyoruz?

Atatürkün ölüm gününde gençlik konuşmak istedi; mâni olundu. 19 Mayısta gençlik konuşmak istedi; müsaade edilmedi. Bunların sebebi nedir?

Gerçi stadyomlarda konuşuldu, hareketler yapıldı, oyunlar oynandı. Bunlar gü-

Devamı 7 incide

Kültür

Bütün insanların müşterek malı

Herşeyden önce şu prensibi koymak istiyorum: Tek ve bölünmez bir kültür vardır. Bu kültür, onu kafalarındaki bulutlardan çıkaran bir kaç insana mahsus değildir. Bu kültürün kökleri, ister kitle, ister halk veya millet deyiniz beşeriyettedir. Menşei, yenileşme ve büyüme prensipleri milletlerin derinliklerindedir.

Bu kültürü hazırlar görünen azınlık veya seçkin sınıfı, bu kökler kesildiği zaman ölen beşeri kıymetlerin nâkili, taşıyıcısı ve emânetçisinden başka bir şey değildir. Açık söyliyeyim, Unesco gibi, halk kitlelerinin ölüme ve faşizme karşı açtıkları büyük ve müşterek mücadeleden çıkmış bir milletlerarası müessesede, ancak demokratik bir kültür anlayışını kabul ettiğimiz ve fikir, sanat ve ilim hakkında her çeşit aristokratik zihniyet artıklarını, ağzımızdan arada sırada kaçıverenlerine varıncaya kadar attığımız takdirde bir anlaşmaya varmak mümkündür. Beşeriyetin şaşırmış sahalarına düşen nuru ilâhi gibi bir kitle kültürü yoktur. Biz fikir adamları, topraktan geleni toplayan, nakleden insanlarız. Beşeriyetin bu müşterek çeyizine düzen veriyoruz. Bizler, yüksek lütuflarımızı ve âmirane zihniyetlerimizi bilgi sahasında emekliyen insanlar arasında yayan, ve mistik bir yıldırıma hileli yollarla sahip olmuş kimseler değiliz. Unutuluyor mu ki, bu kadar şefkâtle sözü edilen yığınlar, hayatımız hattâ yalnızca maddi hayatımız değil manevi hayatımız için bir şarttır. Eğer Unesco, doğduğu zaman ortaya attığı prensiplere uygun gitmek istiyorsa, o ve biz, muhafızı olduğumuz kültürün ayakları toprakta olan ve beşeri bir cesaretle bulutlara ve bulutların üstüne yükselen bir kültür olduğunu, dumanlı fikirlerde saklanan bir kültür olmadığını tasrih etmeliyiz.

Kelimelerin Bozuluşu

Milletlerarası lehçede her şey şapka modası gibidir: Şu son zamanlarda, fikrin alâmeti farikasını vurmuş göründüğü kafalara giren, rüyalarda görülen, mütefekkir ağızlardan eksik olmayan, yaygın

Devamı 6 ncıda

UNESCOnun himayesi altında Sorbonne salonlarında Aragon tarafından bu başlık altında bir konferans verilmiştir. Ayrıca kitle kültürü diye de isimlendirilen bu konferansın başından itibaren Aragon, kitle kültüründen ayrı ufak bir zümreye mahsus kültür olabileceğini zannetmeyi dahi kabul etmediğini söylemiştir.

Haldane'dan düşünceler

Öğretmenlerimiz derler ki, iman hakikatında iyidir. Bu, bazı durumlarda açıkça doğru, ve benim aklıma göre diğer hallerde aynı derecede yanlıştır. İnsan ihtiyacının büyük olduğu zamanlar vardır ve o zaman onun önem kazanmasına çalışmak doğrudur. Fakat bugün, beni mnöktainazarıma göre, insan iman azlığından fazla iman çokluğundan sıkıntı çekmektedir ve şüphe lüzumunu ileri süren öğretmen daha akıllıca iş yapmış olur.

***

Bugünün ilmi büyük şüphe hareketleri ile başlamıştı.

Herhangi umumi kanunun açıklanması büyük sayıda yazarların aklına kuvvetli bir şüphe sokmak için kâfidir.

***

Şimdi şüphenin lüzumlu olduğu ilim yolu, muayyen bir sahada çok faydalı olmuştur. Fakat çok sayıda insan diyor ki, bu saha çok mahduttur. «Din alanında doğru ve yanlış nazariyelerinde» diyorlar artık söylenecek bir şey yoktur. Fizik kanunlarından emin olmayabilirsiniz; fakat ben, her adam ve her kadın doğru ve yanlış kanunlarından eminiz. Bunlardan emin olmamak bir cinayettir.»

***

Kanunlarımızın, babalarımızın babalarının kanunları, örf ve adetlerimizin ise, babalarımızın babalarının babalarının örf ve âdetleri olduğu doğrudur.

***

Sabit imanlar, ancak değişmeyen bir cemiyet için iyidir.

Şimdi (1927 de) Avrupa, Şimali Amerika, Avustralya, ve Yeni Zelândadaki örf ve âdetler, M. S. 1000 - 1500 senelerinde Avrupa cemiyetlerinde en iyi örf ve âdet kaideleri gözüyle, bakılanlardır. Bu eski kaideleri meydana getiren cemiyet küçük ölçüde ziraat ve küçük ölçüde endüstri ile yaşayan ve tahsil görmüş küçük bir din adamları gurubuyla daha küçük bir askeri - aileler gurubu tarafından idare edilen cemiyetti. Ve bu uzak günlerin garip izleri hâlâ Amerika Birleşik Devletlerinde görülebilir. Üniversite öğretmenleri artık din adamları değildirler, fakat hâlâ iş adamlarından ve askerlerden daha dar âdetlere uymak zorundadırlar.

***

1300 yıllarında bir emekçinin kendi aletlerine ve dükkânına sahip olması doğru idi. Bugünün büyük işletmelerinde bir adamın bir makinanın yarısına ve tabanın yarım metre karesine sahip olması açıkça imkânsızdır. İnsanlar, bir tek kimsenin hudutsuz malik olması fikrinin, küçük el aletleri mevzuubahs iken hiç bir zarar vermediği halde, hisse senetleri mevzuubahs olunca çok zararlı olacağını ancak yavaş yavaş anlıyorlar. Ve bu hakikatı en iyi anlıyanlar milletin **Tek mal sahibi** yapılmasile bu sıkıntıların ortadan kaldırılacağına emindirler.

***

Avrupalı kadın ve erkek eski hükûmet şekillerine gittikçe daha az inanıyor ve bugün onlar siyasi tecrübelere girişmeğe babalarından daha hazır olabilirler.

Şüphe sadece ve sadece bir insanı harekete sevkederse iyidir. Sadece «hayır!» diyen bir şüphe siyasi mes'uliyet hissi taşımayan insanların serbest konuşma hakkına benzer.

***

Tarih insan düşüncesinin tarihi olarak alınınca, eski zaman insanlarının emin oldukları şeylerin çoğunun, başlangıçta değerli oldukları halde, yanlışlığını gösterir. Muayyen bir iman, zaman zaman, imanları uğrunda herşeyden vazgeçenlerin ölümü bahasına, diğer bir imanın yerine konulmuştur. Öğretimimizin başlıca gayesi öğrencinin aklına din, siyasi sistemler, hareket tarzı ve ilim hakkında sabit kanaatlar sokmak olduğu müddetçe, insan tekâmülünün her adımı için daha fazla adamın ölüme hazır olması lüzumlu olacaktır. Biraz daha fazla fikir ve biraz daha az iman ile böyle kimselere çok daha az ihtiyaç olacağı düşüncesini aklımdan çıkaramıyorum.

***

İlmin büyük ve çok çabuk gelişmesinin baş sebebi bütün nazariyelerden, hatta insan hareketine esas sayılanlardan, şüphe etmek temayülü olmuştur. İlmin verdiği misal, şüphenin hâdiselerin oluşunu durdurmadığını isbat eder. Eğer her hareketimiz şüpheye dayansaydı insan tekâmülü çok daha hızlı olurdu.

Derleyen: **BERKTAY**

Müzik

Bethowen bayramı

Ludwig von Bethowen 1770 de Kolonyada doğdu, fakir bir ailedendir. Babasının tesiri altında pek küçük yaşta musiki tahsili görmeğe başladı. Meşhur musikişinaslardan ders aldı. Gençlik çağlarında klâsik tarza bağlı kaldı. Fakat sonra romantizm ceryanının musikideki ilk mümessili olarak temayülünü göstermeğe başladı. Bu hürriyet sever demokrat ruhlu insanda Fransız ihtilâli yepyeni bir ruh yarattı. İşte bu sebepledir ki, Bethowen müziği şu harbin afetlerinde ızdırap çeken idealistler için bir kurtarıcı olmuştur. Esasen onun melodilerinde daima insanlığı buluruz. Bütün mahrumiyetler içinde bile nikbindir. Eserlerinde yaşadığı devrin atmosferi canlanır. Hâdiselere uzak kalmamıştır. Bizce içinde yaşadığı günü içten duymayan gönlüyle kaynaşmayan insan elden duyabilen kavrayabilen insan değildir. İnsanların harbin alevleri içinden kıvranarak çıktığı ve hürriyete susadıkları böyle bir devirde Bethowenin sesine nekadar muhtacız...

Cumhur Başkanlığı Filarmonik Orkestrasını idare için İsviçreden davet edilen Hermann Scherchen, Ankara'da Bethowenin dokuz senfonisini de çaldırmış bilâhare İstanbul'da konserler vermek üzere Devlet Konservatuarı Korosu ile geldiler. Burada senfonilerin uzun uzun tahlilini yapacak değiliz. Sadece bir kaç kelime ile anlatmağa çalışacağız. Fakat hemen şunu söyliyelim ki. Dr. H. Scherchen zeki, dinamik, santimantal tam Bethowenin senfonilerini çaldırtan bir şefti...

Bu satırlarda senfonilerin konserlerde çalmış sıralarını değil numara sıralarına göre rezümelerini bulacaksınız.

SENFONİLER:

1 nci Senfoni/ Hoş şen bir parçadır, dinlerken ruhlara rehavet verir. Mamafih scherzo kısmında büyük heyecan vardır.

2 nci Senfoni/ Bethowenin saf aşkını taşır. Hele finalde bir hayat kaynaşması göze çarpar. Bu mesut olmanın sevmenin ümidin sesleridir.

3 üncü Senfoni/ Bu tam mânâsı ile ihtilâlci bir müziktir Marcia-Funebre (kederli marş) de instrumentallerden acı sesler duyarız. Bu heroik senfonisini bilindiği veçhile Napolyon için yazmıştır. Fakat Bonapartın taç giydiğini öğrenen dahi sanatkâr kızdı ve ithafını değiştirerek «kahramanlık senfonisi bir büyük adamın hatırasını taziz etmek için...» ibaresini yazdı.

4 üncü Senfoni/ Bunun melodilerinde melânkolik kokular sezilir. Çünkü o temiz aşkının uysal ve aaile günlerinin mahsülleridir.

5 inci Senfoni/ Tam popüler bir havadır. Bethowenin tek senfonileri için şaheserdir denir. Fakat bu sözlerin yanlışlığını 6 cı senfoniyi dinlerken duyarız.

6 ncı Senfoni/ Bunun havası tamamiyle pastoraldir. Üç muvazenesinden ilkinde kır havası, baharın tükenmez güzellikleri, bunu takip eden kısımlarda halkı köylüye daha yaklaşan havalar ırmağın akışı, danslar, fırtınalar, şimşekler duyarız. Sonra herşey düzelir zira onun duyuşlarında insanlık daima üstündür.

7 nci Senfoni/ Neşe adeta bir sarhoşluk derecesini bulur. Bethoven burada tamamiyle tabiidir. Ritm birden bire değişir coşkunluk semaya kadar yükselir.

8 inci Senfoni/ Bu senfonide de 7 inci senfonide saydığımız şekiller daha kuvvetlidir.

9 uncu Senfoni. Bu senfonide anlatmak istediği şey sadece insan sevgisidir. Sadece insan sevgisinin tabiği bir tezahürü olan insan neşesidir. İşte onun içindir ki, sanatkâr bu son senfonisinin en son kısmında kelimeye yani insan hançeresinden çıkacak olan söze ehemmiyet vermiş Schillerin şiirinden ilham almıştır. Büyük şair Schillerin «Neşey şarkı» Şiirini metin olarak seçmesi senfoninin maksadını güzelce anlatmış olur. Bu korolu senfonide neşe gökten iner, hafif ılık melodiler insanların ızdıraplarına melhem olur. Senfoninin ilk, üç kısmında insan oğlunun hayat kavgasını bizlere anlatır sesler insanlara şifa verir. Bu hümanistliğin zaferidir en son senfoni onun bütün izdırabını bütün hasretini bütün neşesini şimdiye kadar eşi görülmemiş bir sa

Descartes ve İrtica

Her devrin irticaını irtica yapan, değişmez farzedilen kaidelerin tenkidine tahammülsüzlükse, Descartes hiç bir hâdiseyi metot ölçüsüne vurmadan kabul etmeyen cesareti ile her devrin inkılâbına yol göstermiştir.

Aklın düşünmeyi öğrenmesine hangi karanlık dayanabilmiştir. Metot bi insanlara düşünme disiplini verir - irtica bundan nasıl korkmaz?

Descartes bütün hayatınca doğruya götürecek yolu insanlığa vermek için didindi. «Herkesin hakikat yolunda aynı kuvvetle yürüyememesi, akıllarını kullanmayı bilmediklerindendir» diyordu.

Hiçbir şeyin akılla hakikat aramasına girmesine tahammül edemiyordu. O, herşeyi, herşeyi tenkide tabi tuttu. Bir çok kimselerce daha bugün bile «dokunulmaz» sayılan mevzuları metodunun önüne koydu ve hakkarında, zamanının irticaını kudurtan, hükümler verdi. İçtimai meseleleri, siyaseti serbestçe münakaşa etti. Bir halde ki, «akla uygunluk» hayatın her safhasında aranmağa başladı. Düşünmeğe alışan Fransızlar birgün istibdatla, kendi felâket ve sefaletleri arasındaki münasebeti de düşünmeğe başladılar ve neticee 1789 İhtilâli oldu.

Fakat kanaatımca Descartes ortaçağa en büyük darbeyi şüpheciliği ile değil yapıcılığı ile vurmuştur. Orta çağ, mevcut nizamı muhafaza endişesinin bütün insani değerleri sömürdüğü çağdı. Mevcut nizam güya «mümkün olanların en mükemmeli» idi. Descartes işte bu .... çağın sonunda geldi ve onu tasfiye etti. İnsana mücadele ve tabiata hâkim olma yollarını gösterdi. Halen mevcut olandan başka bir nizamın pek âlâ mümkün olduğunu ispat etti. Ortaçağ düşünüşüne göre cürümlerin en büyüğü olan bir iş yaptı: İnsanlara dünyayı ve onu değiştirme çarelerini gösterdi.

Düşünceye ancak hareket prensibi olduğu takdirde değer verdi. Ölü fikir, aksiyon haline geçmiyen düşünce ona göre boş şeylerdi. Pratik hayata, insanların, tabiata karşı mücadelesine gereken önemi verdi. Ve her gerçek aydın gibi sade, herkesin anlıyabileceği dille yazdı. Köylülerin feylesoflardan daha doğru hükümler vermesini istiyordu.

Hakikat olmayan hiçbir şeyi hakikat diye kabul etmedi. Ona göre hatalar bu esası uymamaktan ileri geliyordu. Zira hakikati aramak, yani doğru düşünmek bir irade işidir. Birçok şeyler düşünülebilir; fakat bunların uyarak düşünmek ve hareket etmek ancak iradenin var oluşuna bağlıdır. Bu yüzden ilim ve felsefede maddenin mahiyeti aranırken hisler bir kenara bırakılmalıdır ve bu da ancak bir irade işidir.

Descartes ilmin gayesini insanın tabiat üzerindeki tesir ve nüfuzunu artırmakta görüyordu. Bunun da herşeyden önce, tabiat kanunlarını anlamak ve onlara hâkim olmakla sağlanabileceğinin farkında idi. Zamanımızda cemiyetin kanunlarını meydana çıkarmak ve bunlarla hâkim olup insanlığın nihai kurtuluşunu sağlamak için savaşanlar Descartes'tan metod bakımından istifade etmişlerdir.

Fikri bakımdan Descartes hiç bir zaman fildişi kulesine çekilip inzivaya dalmadı. Gayesiz felsefeyi reddetti. Beşeri faaliyetlerin hepsinde bir müşterek hedef, bir refah ve saadet çabalaması görebiliyordu. Hiçbir faaliyeti bundan istisna edemezdi. Nazari ve mücerret düşünüş sistemlerile daima mücadele etti.

Dünyadaki kötülükleri düzeltemeyince kendi içine dönmeyi ve nefsi köreltmeyi tavsiye eden ahlâk kaidelerini reddetti. Hareket kaidesi olarak feragat ve tevekkülden ibaret olan menfi ahlâk yerine, müspet ve yapıcı bir ahlâk koymak istedi.

Descartes ilmin ve ilim vasıtasile aklın kazanacağı zaferlere hudut tasavvur edemiyordu.

★

Descartes'in düşünüş sistemi, zamanında pek çok takibata uğramıştı. Hatipler, saray erkânı ve hükümet adamları her vasıtaya başvurarak bu yeri düşünüş tarzını boğmağa çalıştılar. Çünkü bu felsefe akla önem veriyor ve işe iman ile başlıyacağı yerde şüphe ile başlıyordu. Eski nizamın menfaatleri ise herşeyden üstün sayılan değişmez denilen kaidelere, değişmez farzedilen peşin hükümlere ve batıl itikatlara dayanan skolâstik felsefenin devamına bağlıydı. Bundan dolayı Hollanda Üniversitelerinde bu felsefenin okutulması men edildi ve bu düşünüş sistemine inananlar hocalıktan uzaklaştırıldı. Fakat bütün bu siyasi tazyik ve ithamlara rağmen Descartes felsefesi yayıldı ve gene herşeye rağmen 1789 da Fransız milleti irticaa en kat'i darbelerden birini vurdu.

BERKTAY

...nat eseri haline bu senfonide koymuştur. Son sözlerimizi söylerken sanat duyuşlarını halktan almış olan Bethoven sözleri gibi Bermann Scherchenin fikri de (Türk bestecilerine tavsiyem doğrudan doğruya halk havalarını ele almaktır. Çünkü Milletin saf ruhunu gösteren melodiler bunlardır ve lirik unsurlar bunlarda en temiz zenginlikleriyle mevcuttur.)

Ayşe - Aziz

Güzel Sanatlar Akademisinde

Gençliğin maneviatını kıran iki hadise

Uzun müddettenberi memleketimize dikilecek heykel ve abideleri «Devlet Abideler Jürisi» denen bir topluluk kontrol eder ve yaptırır. Bu jüri konkur açmak yahut şahıslara iş vermek selâhiyetini haizdir. Fakat nedense konkur yolu ekseriya kapatılmış, iş vermek şekli tercih edilmiştir. Açılan konkurlarda kazanan heykeltıraşların eserleri de, bir tanesi müstesna yaptırılmamıştır. Yaptırılan Erzincan âbidesidir ve halen bitmemiştir. Yaptırılmayanlar arasında, başta heykeltıraş Hüseyin Anka'nın kazandığı ve Ankara'ya dikilecek olan Mimar Sinan âbidesi gelir. Diğeri heykeltıraş Şadi Çalık ve Sadi Pektaş'ın kazandıkları, Refik Saydam büstüdür. Üçüncü misal de gene Şadi Çalık'ın açılan konkurda birinci, ikinci ve üçüncü olan Sivas âbidesi eserleridir. Bu çok kıymetli arkadaşımız, henüz mükâfatlarını bile almamıştır.

Doğrudan doğruya verilenler ise sayısı yüze yakın olan diğer heykel ve âbidelerdir. Bunların hepsi Akademi heykel şubesi hoca ve asistanları arasında taksim edilmişlerdir. Açılan müsabakalarda ise genç sanatkârlarımız, ağabeylerinden çok kıymetli olduklarını göstermekten geri kalmamışlardır. Müsabakalardan bunu kolayca öğrenebiliyoruz.

Bunlardan daha mühim olarak ortada bir de istismar mevzubahstır. Hocalar aldıkları işleri yardımcı namiyle bu genç ve kıymetli elemanlara yaptırmaktadırlar. Karşılık olarak verilen ücret bazan haftalık olarak «10» liraya kadar düşmüştür, ve hattâ bu gençlerden bazıları - peynir ekmekle - karın tokluğuna çalışmışlardır.

Şimdi söylediklerimizi nasıl iyi bir yola koyabiliriz, bunu düşünelim: Eğer bütün sanatkârların korunması gerekiyorsa - ki muhakkak lâzımdır - şimdiye kadar iş yapanlar istisna edilerek yaptırılacak sanat eserleri kıymet sırasına göre sanatkârlara dağıtılır. Yok, muhakkak bir en iyi yapanı seçeceğiz, deniliyorsa o zaman tarafsız ve tam ehliyetli bir jüri tarafından tetkik edilen eserler müsabaka birincisi ilân edilir ve iş, kazanan sanatkâra yaptırılır.

Eğer söylediklerimiz yerine getirilmiyecekse, ne diye Akademiye, her yıl şukadar talebe alınır ve bu gençlerin büyük ümit ve heyecanla başladıkları çalışma bir sukutu hayalle karşılaştırılır? Genç sanatkârları gözönünde tutup büyük kıymetlerimizi çürütmemek lâzımdır.

Son zamanlarda İnönü stadına yapılacak relifler hakkında gazetelerde çıkan havadislerin doğru olduğunu öğrendik. Hattâ genç sanatkârların söylediklerine göre hâdise eksik anlatılmıştır. Vaziyet efkârı umumiyenin duyduğundan fenadır.

Bizim isteğimiz bu fena hâdisenin sonuncu olarak kalmasıdır.

— II —

Gene bu yıl akademinin yüksek resim şubesinden hiçbir öğrenci mezun olamamıştır. Mezuniyet konkurunda «17» talebe Nü etüdünden refüze edilmiştir. Bunların arasında okadar kıymetli olanlar vardır ki, eserleri Paris'te U. N. E. S. C. O. nun açtığı resim sergisine, hocalarının resimleriyle birlikte gönderilmiş ve hattâ bazıları, hocalarının eserlerinden daha çok takdir edilmiştir. Bunların arasında Ferruh Başağa ve Mehmet Yücetürk vardır. En az bu arkadaşlar kadar kıymetli üç dört genç de mezun olamıyanlar arasındadır.

Sonra, talebelerin bir kaçı müstesna akademide en az sekiz sene çalışmışlardır. Bu çalışma devrelerinde her yıl aldıkları sınıf geçme notu en az sekizdir. Şimdi düşünüyoruz: Bu çocuklar birden bire resim yapmasını unuttular mı acaba?

Hocalar talebelere bunun, kendilerinin iyiliği için yapıldığını söylemişler. Böylece daha olgun ve bilgili yetişeceklermiş. Bizce 9-10 yılda olgunlaşamıyan bu öğrencilerin, bir senede nasıl olgunlaşacakları sorulabilir. Olsa olsa bu talebeler istikballerinden olurlar. Büyük sefaletlerle geçirilen senelere, bir sene daha ilâve etmek sıhhatlarını ve çalışma zevklerini baltalar. Bir kısmı işe yarını yoğunu bu yıl sonuna kadar ayarlamıştır. Onlar için artık bir sene değil, bir gün dahi akademide kalmanın imkânı yoktur.

Bir talebe ya kıymetlidir, çalışır, not alır, sınıf geçer, mezun olur. Yahut zamanında takdir edilmez, değersizdir, sınıfta kalır ve mektepten atılır. Bu vasıflar bütün talebelerde hep birlikte var veya yok olamaz.

İbrahim KADRİ

DÜNYA GENÇ[LİĞİ]

Milletlerarası Üniversiteliler Birliği "U.I.E„

İcra komitesi II. toplantı raporu

I S S (Milletlerarası Talebe Servisi) ile münasebetler:

I S S ile olan münasebetler bahsinde U I icra komitesi, I S S nin uzun seneler zarfında talebelere yardım teşkilâtı içinde kazandığı tecrübeyi nazarı itibara alarak ve bugün yüksek tahsil gençliğinin (daimi ve muvakkat) çok sayıda ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak I S S nezdindeki mümessillerini, talebe menfaatlarını ısrarla müdafaa etmekle ve yardım işine ait bütün münakaşalara katılmakla vazifelendirmiştir. Bu vazife, günümüzde diğer teşkilât mümessillerinin görebilecekleri vazifelerden çok daha mühimdir. I S S S, yıllardanberi faydası görülen yardımlarda bulunmuştur. Talebe mübadelesi ve yardım meselesinde, I S S büyük çapta bir faaliyete girişmemektedir. 1946 Prag kongresinde I S S murahhasları ancak mübadele işini teşkilâtlandıracak talebe teşekkülleri olmıyan yerlerde I S S nin talebe mübadelesine girişeceğini söylemişlerdi. I S S nin bazı mahalli komitelerinin de bu görüşe iştirakleri lâzımdır.

F M J D (Dünya Demokrat Gençlik Federasyonu) ile münasebetler:

İcra komitesi, U I E ve F M J D arasındaki münasebetler meselesini de ele almıştır. Her iki teşkilât komiteleri arasında F M J D de U I E için bir idari makam temini ve 12 U I E mümessilinin F M J D nin yakında yapılacak olan konsey toplantısına iştiraki yolunda yapılan müzakerelerin neticesi hararetle alkışlanmıştır. Bundan böyle, her iki teşkilâta ait daireler müşterek çalışma sahalarında iş ve el birliği etmek için daimi temas halinde bulunacaklardır. U I E nin daimi bir mümessili Paristе F M J D merkezinde, federasyon kâtipliği nezdinde talebe meseleleri mütehassısı olarak bulundurulacaktır. Komite, F M J D ile olan münasebetlerin gelişmesinden sevinç duyar. Komite şuna kanidir ki F M J D nin son icra komitesinin hazırladığı program, teşkilâtın vaziyetini kuvvetlendirecek ve bütün dünya gençleri arasındaki otoritesini sağlamlaştıracaktır.

Viet - Nam Meselesi:

Üye teşekkülleri bahsinde komite, Asyalı talebelerin birbirleriyle temasa geçmek arzularını belirten raporlarını incelemiştir. Komite, Asya talebeleri için bir mahalli konferans toplamak imkânını tetkik edecektir.

Komite, Viet - Namdaki vaziyetle ve herkesin malûmu olan şartlar altında talebelerin çalışmak hususunda karşılaştıkları güçlüklerle de meşgul olmuştur. A I S F (All India Students Federation) mümessili, bu mesele karşısında vaziyet almasını komiteden istemiştir. Bu hususta aşağıdaki karar alınmıştır:

- U I E icra komitesi, müstemleke talebelerinin hürriyete karşı besledikleri ümitleri desteklemek yolundaki prensiplerine dayanarak, Viet - Nam üniversitelilerine karşı duyduğu sevgi ve yakınlık hislerini bildirir. Yüksel tahsil gençliğinin son derece mühim bir rola sahip olduğu Viet - Nam cumhuriyetinin Japon işgalinden kurtulur kurtulmaz Viet-Nam ve Fransız halkına binlerce cana mal olan ve sosyal ekonomik gelişmeye, eğitim sahasındaki terakkiye engel olan bir silâhlı mücadeleye girişmiş olmasını teessüfle karşılar. Komite, kurucu teşekküllerini ve hürriyeti seven her talebeyi, Viet - Nam üniversitelilerinin vahim vaziyetini tetkike davet eder. Komite, bütün talebelerin, bilhassa memleketlerinin kurtuşunda mühim bir rol oynıyan Fransız talebelerinin, sulhün yeniden kurulmasını, demokratik hakların garantisini ve kardeşçe işbirliğini kolaylaştıracak her vasıtaya baş vuracaklarına itimat eder.»

Komite tarafından dikkatle incelenen karar metni, Fransız delegesi tarafından kabul edilmiş ve komitenin oybirliği ile desteklenmiştir.

Hindistandaki Vaziyet:

A I S F mümessili Hindistandaki vaziyet hakkında bir rapor vermiştir. Bu rapora göre, Bombay polisi 14 ocakta, A I S F ve Bombay Üniversiteliler Birliği lokallerinde araştırma yapmıştır. İddia edildiğine göre bu polis baskını, People's Age gazetesinin 8 ay evvel neşrettiği ve Londradaki kabine heyeti, anayasa projelerine karşı bir muhalefetle karşılaştığı takdirde icra edilecek olan bir askeri plâna ait vesikanın meydana çıkmasiyle ilgili olarak hazırlanmıştır.

A I S F, yalnızca bu vesikayla mesuliyet altına sokulmuş değildir; arama 5 saat sürmüştür. Ele geçen vesikalar arasında üyelere ait şahsi evrak, kitaplar ve satışı serbest neşriyat vardı.

21 ocakta Viet - Nam lehine nümayiş yapan talebeler polisin hücumuna uğradılar ve topuzlu sopalarla dağıtıldılar. Talebeler Üniversite binalarına yaklaşmaya kalkınca polis ateşli silâhlar kullandı. içlerinde 10 tanesi kız olan 30 talebe tevkif edildi; 30 dan fazla yaralı talebe hastahaneye kaldırıldı ve bir tanesi oraya nakledilir edilmez öldü.

Raporu veren mümessil bundan başka Prağ kongresi delegelerinden A I S C (All India Student Congress) başkanı Ravindra Vermanın ve yine bu teşkilâttan olup Travan[core]de A I S C nin toplantılarını menneden resmi bir kararnameye karşı yapılan protesto nümayişine iştirak eden diğer 3 kişinin tevkifini haber vermektedir.

Polis tarafından kurşuna dizilen grevciler lehine nümayiş yaptıkları, Nagpurda tahsil harçlarının arttırılmasına karşı protestoda bulundukları, ve Travancareda halkla beraber demokratik bir anayasa elde etmek gayesile mücadele ettikleri için diğer bir çok talebeler tevkif edilmişlerdir. (İkişer buçuk sene hapis).

Komite, A I S F ve A I S C ye sevgi mesajları göndermiye üyelerin ve başkanlarının tevkifini, Calcutta hâdiselerini ve araştırmaları protesto etmeye karar vermiştir. Komite, bütün bu olup bitenlerden Londradaki Hint hükûmetini ve devlet bakanını haberdar etmeyi üzerine almıştır. Yine bu münasebetle, talebelerin toplanma, teşkilât ve siyasi kanaat hüriyetlerini esas alarak bu hâdiselere müdahale etmelerini istiyecektir.

Mısır Meselesi:

Komite, Mısır Üniversiteliler Birliğinin gönderdiği muhtırayı ve mecmuamızın geçen sayısında neşredilen mektubu incelemiştir. Mısır parlamantosundan geçmeden kararna-

İK HABERLERİ

me şekli altında Mısır talebeleri aleyhinde neşredilen kanun metnini tetkik etmiştir. Bu kanun o kadar müphemdir ki, kanaatleri hali hazır hükûmetin kanaatlarına uymayan her talebeyi hapsedilmek tehlikesine maruz bırakmaktadır. Bu kanuna göre, Üniversiteye veya diğer tahsil müesseselerine mensup talebeleri, mektep binaları içinde veya dışında, nümayişlere, derslere boykota veya mektepleri terke teşvik eden veya bu işler için onlara cesaret veren herkes, bu nümayişlerin gayeleri, sebepleri ve neticeleri ne ol[illegible] olsun, 6 aya kadar hapisle cezalandırılacaktır.

Bu şartlarla tevkif edilmiş bütün talebelerin serbest bırakılmasını Üniversitelerin derhal açılmasını, ve Üniversitelerle orta öğretim müesseselerindeki tedrisat hürriyeti aleyhine çıkarılmış bütün antidemokratik kanunların ilgasını istiyen bir protesto mektubu, Mısır hükûmetine gönderilmiştir.

L. E. S. in muhtırası, Mısır Üniversitelilerinin ana hakları lehinde mudahaleyi talep eden bir yazı ile birlikte Birleş[illegible] Milletler Kuruluna gönde[illegible]ilmiştir.

Yunanistana gönderilecek komisyon:

Komiteden Yunanistana bir komisyon gönderilmesi istenmiş ve bu taleb kabul edilmiştir. Bu iş dikkatle hazırlanacak ve icra komitesinin önümüzdeki toplantısından sonra Yunanistandaki talebelerin vaziyeti ve bilhassa Epon aleyhine açılan dava hakkında tam bir rapor hazırlamak gayesile bir heyet gönderilecektir. Bütün U I E üyeleri vaziyetten haberdar edilecekler ve kendilerine mufassal bir ra rapor verilecektir. Bitaraf bir tarzda dağıtılmadığı anlaşılan burs meselesini de bu heyet tetkik edecektir.

Britanya gençliği iş birliği komitesi ve Büyük Britanya N U S teşkilâtı adına Yunanistana giden işçi mebus Georges Thomas gönderdiği mektupta intibalarını şöyle anlatıyor:

« 1 Şubat. Yaptığım bir çok mülâkatlardan ve müşahedelerden sonra iyice anladım ki bu dava, Yunan demokrat gençliği aleyhine çevrilen tam manasile faşist tipte bir entrikadır. Eponun Atinada 25 bin üyesi ve bugün Atinadaki bütün şubeleri, merkez müstesna mühürlenmiştir. Müstakbel sürgünlerin tıkıldığı hapishaneleri gezdiğim zaman, ancak 4 kişinin yaşıyabileceği bir yere 50 siyasi mahpusun kapatılmış olduğunu gördüm. Bunların çoğu genç idi ve bir tanesi görülecek bir yerine Eponun işaretini takmıştı. Epon üyelerinin yollarda işaretlerini taşımaları çok tehlikeli olduğu halde bu genç hapishanede gardiyanlara meydan okuyordu. 50 mahpustan bir tanesi şiddetli öksürüyordu; bana, hastalığını bildiren doktor vesikasını gösterdi. Hiç kimse kendisini tedavi etmiyordu. Haftalardan beri onunla beraber yaşıyan 49 esaret arkadaşı, hastalığın sirayeti tehlikesi ile karşı karşıya idiler. 24 yaşında bir genç, iki seneden beri davasının açılmasını bekliyordu.

Eponun karşısına çıkan jandarma, onu devletin asayişini bozmakla itham ediyor; fakat iddialarını ispat için mahkeme huzuruna çıkarılmıyorlar; ithamları doğru olarak kabul ediliyor.

Esasen hükûmetin politikasını tamamen tasvip etmediğinden şüphe edilen hâkimler ayıklanmıştır. Epon gençlerinin, hükûmet zabıtasının kendilerine karşı işledikleri cinayetler, kitle halinde tevkifler ve eziyetler karşısında gösterdikleri cesareti ve mukavemeti anlatabilmek benim için im-

Devamı 7 incide

TÜRKİYEDE

M. T. T. B. nin tertiplediği ve akademik olmak iddiasını da taşıyan Türk sosyalizmi (?) konulu toplantıda, toplantıyı idare eden sayın Fındıkoğlu münakaşa mevzuunu şu şekilde sınırlandırmıştır.

1) Sosyalizm mi, sosyalizmler mi vardır?

2) Reel olan sınıf mıdır, millet midir?

3) Bir adam başka millette kendi sınıfından bir insanı mı, yoksa kendi milletindeki başka sınıftan bir insanı mı kendisine daha yakın hisseder?

4) (Bir temenni olarak) ikinci enternasyonale iltihak edebilir ve bundan memleket hesabına faydalar ümit edebilir miyiz?

Fındıkoğlu bu konular üzerinde görüşlerini de belirtmiş ve sözleri arasında:

a) Sosyalizmi, sosyal mesele olarak tarif etmiş;

b) Troçkistlerin hakiki sosyalistler,

c) Alman nazizminin de bir sosyalizm olduğunu iddia etmiştir. Buna göre ikinci şıkların doğruluğunu ifade ederek münakaşayı açmıştır.

Konuşan hatipler arasında Almanyadaki nasyonal sosyalizmin Nazi partisinee işçileri aldatmak için kurulmuş bir tuzaktan başka birşey olmadığını prof. Kelslere dayanarak açıkça belirtenler bulunduğu gibi kemali ciddiyetle bugünkü A. B. D. nin dahi sosyalist olduğunu iddia eden ve sözlerinin sonunda bir grup tarafından alkışlananlar da görülmüştür.

Sayın Fındıkoğlu, birçok sosyalizmin var olduğunu iddia edenlerin müşahedeye dayanarak hareket eden «scientiphique» görüşlü gençler olarak göstermiş ve memleketin bilhassa bunlardan bir çok şeyler beklediğini anlatmış, tek sosyalizmi müdâfaa edenlerin ise muayyen bir ideden hareket eden idealist fikirliler olduğunu, mamafih her iki gruptan da memleketin faydalanabileceğini sözlerinin arasına katarak, bu akademik toplantıyı kapamıştır.

∴

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği 19 Mayıs Gençlik bayramını hakiki bir bayram halinde kutlayabilmek için bir program hazırlamış ve bu münasebetle üç kişilik bir temsilci grubunu Ankaraya göndermiştir. Heyet, önce resmen vilâyeti ziyaret etmiş, 19 Mayıs günü stadyomdaki törene iştirak ve dernek adına Atatürkün muvakkat kabrini ziyaretle bir buket koymuş ve beş dakika tazim duruşunda bulunmuştur.

Temsilciler bu arada Rektörü de ziyaret ederek Ankara Üniversitesindeki bütün öğretim üyelerine dernek arkadaşlarının sevgi ve saygılarını bildirmelerini rica etmişler ve mesajları Rektörlük tarafından samimi bir ilgi ile karşılanmıştır.

Bundan başka Dil ve Tarih, Coğrafya fakültesindeki talebelerin davetlisi olarak Baraj gezintisinde ve Bethoven konserlerinde de hazır bulunmuşlardır.

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği 19 Mayıs günü öğleden sonra da Beyoğlu Halkevinde bir kutlama töreni tertip etmiştir. Fakat Vilâyetçe bu toplantı sebepsiz olarak menedilmiştir. Bu hususta dernek başkanının dergimize gönderdiği bir yazıyı başka bir sütunumuzda okuyacaksınız.

19 Mayısta sayın Sivrin söylediği nutuktan bir paragraf:

« Gençler; hiç bir ferdin, hiç bir ailenin, hiç bir zümrenin imtiyazlara sahip bulunmadığı, her yurtdaşın düşüncelerini istediği gibi söyliyebildiği, her yurtdaşın dilediği gibi vicdanı ile başbaşa kalabildiği, yani bir yıllar boyunca insanlık için ideal teşkil etmiş olan bütün hürriyetlerin kurulmuş olduğu bir vatan içinde yaşıyorsunuz.»

Temmuz, Ağustos aylarında Prag'da yapılacak olan «Dünya Gençlik Festivali» ne Türkiye de davet edilmiştir. Fakat şimdiye kadar hiçbir gençlik teşkilâtımız iştirak şöyle dursun müşahit göndermek arzusunu dahi duymamışlardır.

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği 29 - V - 947 günü yaptığı fevkalâde idare heyeti toplantısında Festivale iştirakin maddî imkânsızlıklar dolayisile mümkün olamıyacağını gözönünde tutarak yalnız müşahit gönderebilmek için hükûmetten izin istemeğe karar vermiştir.

Seçilecek temsilciler mümkün olursa 10-7-947 de yola çıkacaklardır.

Not: Bu büyük festivale iştirak edecek milletler ve ekipler hakkında geçen sayımızda geniş malûmat vardı.

∴

«İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği» adı altında yeni bir talebe derneği kurulmuştur. Yeni birliğe muvaffakiyetler dileriz.

KÜLTÜR

Baş tarafı Birincide

iki kelime diğerlerinin üzerinde görünüyor. Bununla beraber bu kelimeler ne yenidirler ne de nadirattandırlar. Grekçe veya zazaca da değildirler. Bunlar, bütün dillere de pekâlâ tercüme edilen ve asırlarca aklımıza bir şey gelmeden kullanıp durduğumuz, hepimizin tanıdığı kelimelerdir. Bütün mesele onların telâffuzuna verdiğimiz ehemmiyet tedir. Bunlar İnsan ve Avrupa kelimeleridir. Peki ama hangi «İnsan», hangi «Avrupa»? Neyin mevzuubahs olduğunu bildiğinizi zanned‌iyorsunuz. Hayır baylar, bayanlar hayır. Bu kelimeleri tanıyor, fakat meseleyi bilmiyorsunuz. İnsan ve Avrupa asıl şimdi başlıyor. Herkesin tanıdığı bu kelimelere esrarlı bir mâna vermek mevzuubahstir. Kullandığımız dilden azınlık lehçesine geçerek bu kelimeler, halktan kimselerin, kitlenin anladığı mânadan başka bir mâna alacaklar. Azınlığın lûgatindeki mânaları, fransızcada, ingilizcede veya rusçada ifade ettikleri mâna olmayacak. Bu kelimeler, yeni happy few'lerin «pas»ları, dünyayı kendilerinden başka kimsenin anlıyamıyacağı bir dille, istedikleri tarzda kurtarmak için uğraşanların kelimeleridir. Kelimenin üzerinde biraz duruş, telâffuza hâkimane bir eda ve riş, hepsi bu kadar. İnsan... Avrupa... Artık neyin mevzuubahs olduğu bilinmez, realiteler âleminden problemler âlemine geçilmiştir. Allah ta bilir ki, münevverler arasında, meşkûk bir ışıkta bulunmaktan daha müdahin bir şey yoktur. Fakat bunu belki de sadece cazibe ve oyun sevkiyle yapanlar, hakikat halde, faşist maceraperestler gibi kelimelerin mânasını bozma ameliyesini tekrar etmektedirler. Ve bunlar toprağı bırakıp bulutları, konuşulan dili bırakıp azınlık, lehçesini aldıkları için ister istemez herhangi bir maceranın, herhangi bir menfaat için avukatları olmuşlardır.

İnsan

İstersenis, arkalarında certitude'lerin kaybolduğu bu yeni metafizik fahişelerin kelimeyi nasıl kullandığını tetkik edelim. Önce bir gayri tabiiliğe işaret etmek isterim: Çok büyük bir ehemmiyeti haiz bir keşifmiş gibi pluralism'in doğduğu ve pluralist kültür anlayışının, devrini tamamlamış olan eski medeniyet fikrine zıt olduğu söyleniyor. «Bir hat boyunca gelişen medeniyet» anlayışı yerine, canlı organizmalar karakterini haiz, günün birinde meydana çıkıp gelişen ve batan, Amerikan v. S. kültürü gibi, ayrı ayrı küre kültürleri geçiriliyor. Bilgisi kıt kimselerin modern modern ilim zannettikleri şeye uyar gibi görünen cazib bir anlayış... Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, bu delinmiş eski bir gemidir. Onu tezgâha koyanın adı Oswald Spengler idi ve nazi Jeopolitiğinin mübeşşirlerinden biri olmuştu. İşin şaşma tarafı şurada ki Spengler bu sistemi «Garb inhitatı» teorisini desteklemek için icat etmişti; halbuki günümüzde Anré Malraux onu Garblı İnsan yavesini yaymak için yeniden ortaya çıkarmıştır. O da bunun farkındadır: «Biliyoruz ki, diyor, bu anlayış Almanyada doğmuştur». Bu cümle bu hususta şüphe bırakmıyor. Yaşadığımız günlerde, Fransada da, başka yerlerde de bazı insanlar vardır ki, bunlar için fikir zerafeti milletlerarası kültürün kaynaklarını düşmanda aramaktan ibarettir. Yakınlarda bir Fransız şairi bir şiir kitabının başına, fikrimce kitabında bir şairden başka şeyler aramamak lâzım geldiğini söylemek isteyerek «Nur ein Dichter» yazmamışmıydı. Bu adam 1946 yılında bunu Almanca söylemek lüzumunu duyuyordu. Eğer fikirlerini Spengler'den alıyorsa Malraux için de vaziyet aynıdır. Mevzuumuz insan ve insan kelimesinin kullanılışı idi. oraya dönüyorum. Malraux diyor ki: «Burada kilise hiç bir ehemmiyeti haiz değildir, çünkü bu sahada bütün ehemmiyet azizlerdedir, ordunun hiç ehemmiyeti yoktur, çünkü bütün ehemmiyet kahramanlardadır; ve içimizden kim olursa olsun, komünist, antikomünist, liberal veya her hangi bir şey olmak hiç bir fark göstermez. Çünkü yegâne hakiki problem, bu şekiller üstünde insanı yeniden nasıl yaratabiliriz meselesidir...»

Baylar, bayanlar; şunu söylemek lâzımdır ki, bu lehçenin hakikate aykırı gitmek hayâsızlığını bu kadar ileriye vardırdığı nadir görülmüştür. O satırları okurken siz de farkediyorsunuz ki azizler lehine kiliseyi, kahramanlar lehine orduyu istihkar eden kimse, Trotsky'ye ve Hitlere de hizmet eden hâkim azınlıklar teorisinin zaruri olarak havariliğini eder. Bundan dolayı Malraux'nun Fransız üniversitelilerine komünist, antikomünist, liberal veya herhangi bir şey yani faşist olmanın bir fark göstermediğini söylemesini hayret etmeyiniz. Siyasi olan her şeyi ölçüsüz şekiller olarak gören niyet, 1946 yılında geri geldiğini hayret etmeden görmüyelim diye Wichy propagandasına çok büyük hizmetler etmiştir. Fakat bu şekillerin üstünde, bizim sürüklenmediğimiz, insanı yeniden nasıl yaratabiliriz meselesi mevzuubahistir.

Önümüzde duran yegâne mesele budur. Geri kalan her şey zevzekliktir, ikinci derecede meşguliyetlerdir; geri kalan her şey, Almanyanın nazilikten temizlenmesi, Fransanın imarı, milletler arasında sulh, bütün bunlar hakiki meselenin önünde siliniverirler: İnsanı yeniden nasıl yaratabiliriz? Ne olursak olalım, komünist, antikomünist, liberal, faşist. O lehçenin adamı, ne köylü, ne bankacı, ne de askerdir. Şu veya bu cemiyetin mütesanidi de değildir. Sınıf, dolayısiyle siyasi parti de yoktur. Bu öylesine bir mermer heykeldir ki, çıplaklığın verdiği ittiratsızlığı hiçe sayar, ebediyen bâki kalmak üzere yapılmıştır. Ve kitlelerin zevale mahkûm madi maddesile tezat teşkil eder. Lehçenin insanı yığınların nefyidir. Fakat siz onun peygamberini dinleyiniz:

«Basübadelmevt günü, diyor, Ahdi Atîkin Allahı bir taraftan insan yığınlarını diriltsin, diğer yandan da, harabeler içinden heykeller halinde şekiller çıkarmalı. Ortaçağın hakiki hristiyan çehresi, mücessem İsa olacak şey, kilisede dua eden etten ve kandan ibaret halk değil, heykellerin halkı olacaktır.»

Malraux, meseleyi düşündüğünden daha iyi koymuştur. Etten ve kandan ibaret halkın karşısına heykelleri çıkarmakla o, münakaşa götürmez bir tarzda iki saha ayırmış oluyor: Bir tanesi içinde heykellerin bulunduğu kendi sahası, diğeri insanların sahası. Söylediklerini nakzetmeksizin, etten ve kandan insanların karşısına - lehçe - insanı olan bu taştan insanı çıkarmak müsaadesi ona verilmiyecektir.

İnsanı yeniden nasıl yaratacağız? Yoksa insan öldü mü? Bunlar hakiki problemler değildir, bunlar hakikat karşısında oyalanmaktır. Bunlar, 1946 da etten ve kandan insanların karşısına çıkan problemler önünde oyalanmaktır. Metafizik fahişeler, haydi geriye. İnsanların hayatını, hürriyetini haysiyetini faşist vahşete karşı taahhüt eden o gaddarane mücadelede uçurumun kenarında bir an kendi kendimize endişeyle, insan ölecek mi? diye sorabilir miydik. Fakat bunun cevabını, o zaman bir kaç kişi değil, bu meselelerle uğraşıp duran bir avuç insan da değil, yüz binlerce kahraman vakit geçirmeden kanları pahasına verdiler. Kitlenin kahramanlığı ortaya çıktı. Eğer kitle kahramanlığı olmasaydı, mesela general von Klaus ordusu Stalingrad dış mahallelerine girdiği zaman, felsefesini Alman Spenglerden almıyan Sovyet halkı cevabını ver

memiş olsaydı, André Malraux'ya Sorbonne'un büyük amfiteatrında, insanın ölüp ölmiyeceğini sormak için vakit verilmemiş olacaktı.

UNESCO'NUN FELSEFESİ

Baylar, bayanlar; burada bana hâkim olan ruh, boş bir tenkit fikri değil milletler arasında tam bir anlaşmanın kurulduğunu görmek arzusudur. Bunun içindir ki, Paris umumi konferansının temellerini atan profesör M. Julian S. Huxleyin yüksek ve doğru sözlerini selâmlamayı ehemmiyetli buluyorum. Prof. Julian S. Huxley herkesin hürmet ettiği bir insan, büyük bir âlimdir. Ve bütün dünya münevverleri onu UNESCO'nun başına getirmekle tam yerini bulduğu kanaatindedirler. Şu ânda onu buradan ayırmak gayesini güden milletlerarası entrikalar mevcutsa, bu entrikaları fransız münevverlerinin büyük bir kısmının takbih ettiğini bu fırsatla söylememek benim için mümkün değildir. M. Huxley, UNESCO hakkındaki konferansında bu teşkilâtın gayelerini ve programını anlattı, fakat M. Huxley sadece UNESCO felsefesinin prensiplerini vazetmiş, UNESCO'nun bir felsefesi olmak gerektiğini söylemiştir. M Huxley bu felsefenin temeli olan muntakaları ayırdıktan sonra, bütün milletlerin mümessillerini hattâ bu milletlerin kendilerini birleştirmiyecek olan hususi felsefeleri, meselâ marxisme ile existentialisme'i ayni grubu sokarak tetkik etmiş ve kabul etmemiştir. Fakat bu yüzden nizа çıkaracak değilim. bir dünya humanismi teklif ettiği zaman anlaşma sahası aradığını görüyorum; böyle bir teşebbüs alkışlanmaz olur mu? Bununla beraber «Bu humanism materyalist olamaz;fakat hayatın maddî cepheleri kadar manevi ve fikri cephelerini de içine almalıdır. Bütün bu cepheleri birleştirmeye çalışarak hakikaten monist bir felsefe temeli üzerinde bu gayeye vasıl olmaya çalışmalıdır.» Lisanın bozulmasına yardım ettiğini pek muhterem

Devamı 8 incide

U. İ. E Kararları

Orta sayfadan devam

kânsız bir şey. Bu kadar kuvvetli bir gençlikle karşılaşmış olmayı kendim için bir imtiyaz telâkki ediyorum.

İspanyaya karşı:

Mahalli birliklerin tanzim ettiği tahkikat raporlarını gördükten sonra icra komitesi, Franco tarafından hapsedilen Julio Navas'ın nerede bulunduğunu öğrenmek için tahkikata devam edilmesini ve maznunun muhakemesinin açıkça yapılarak kendini müdafaa imkânını elde etmesi için ısrar edilmesini istemiştir. İspanyadaki münevverlerin vaziyeti hakkındaki bir rapor, ecnebi memleketler için burs almak istiyen İspanyol talebelerinin siyasi bir imtihana tabi tutulduklarını ve yalnızca falanjistlerin İspanyol toprağından çıkabilmek müsaadesini aldıklarını öğrenmiştir. İcra komitesi, mahalli birliklerin kendi memleketlerinde yaşayan İspanyol talebelerinin vaziyetini tahkik etmelerini, bursların geri alınmasını ve talebeler yukarıda işaret edilen vasıta iseler iade edilmelerini istemektedir.

Nihayet, İcra Komitesi UİE'nin ilk muvaffakiyetlerinden birini görmüştür. Avusturya Demokrat Talebeler Birliğinin yeniden açılması için Kogre'den sonra girişilen ve mahalli birliklerin desteklediği kampanya netice vermiştir. Men kararı, birlik bir siyasi partiye bağlı olmadığı için verilmişti. Avusturyadaki müttefiklerarası konsey, Avusturya hükûmetinin verdiği bu kararın kaldırılmasını istemiştir. Bugün UEDA, Avusturyada demokratik rejimin kuruluşuna iştirak etmektedir.

İcra Komitesi, üye teşekküller plânların tahakkukuna yardım ettikleri ve bunları desteklerdikleri takdirde UİE'nin gelişeceğine ve önümüzdeki yaz toplanacak konseyin huzuruna elde edilmiş bir çok pratik neticelerle çıkacağına kani olarak müzakerelerini bitirmiştir.

Joseph Grohman (Başkan), Tom Madden (Umumi Kâtip) «UİE'nin organı Etudiants du Monde'dan kısaltılarak çevrilmiştir.»

Bırakın Gençlik konuşsun

Başı 1 incide

nün resmi hareketleriydi. Fakat, bu büyük bayrama başlamak ve Atatürk hakkında düşündüklerini söylemek te gençliğin en tabii hakkı idi.

Gençliğin söyletilmeden söylemek kudreti vardır.

Üniversite lokalini almak için yaptığımız müracaatta daha evvel diğer bir gençlik teşkilâtı tarafından tutulduğu ve aynı günde onların bir toplantı yapacağı cevabiyla karşılaştık. Bundan tabii bir şey olamazdı. 19 Mayısta her Türk toplanmak, her genç konuşmak isteyecekti. Bizim iyi niyetlerimize rağmen orada bir toplantı yapılmadı. Üniversiteden sonra Beyoğlu Halkevine müracaat ettik. Halkevi idaresi bizi takdir ederek salonlarını memnuniyetle vereceklerini söylediler.

Toplantının yeri zamanı ve programı — formalite icabı — vilâyete bildirildi. Maalesef, gazetelerle ilân edilen ve arkadaşların davetli bulunduğu toplantıya son gün müsaade edilmediği cevabını aldık. Acaba neden müsaade edilmedi? Yoksa programda kötü bir taraf mı vardı? İşte beraber okuyalım:

1 — Açılış. 2 — Atatürk ve Gençlik (Konuşma). 3 — Atatürkün gençliğe hitabesinin okunması.

Burada Atatürk ve Gençlikten başka bir kelimeye rastlayamıyoruz. Yazılı konuşmamız ise mühürlü ve imzalı olarak dosyamızda saklıdır. Yine hayret ediyoruz. Halkevlerinde gençliğin toplanması hiç bir zaman men edilmiyor. Mehmet Akif için ihtifal yapılabiliyor.. Mehmet Emin için ihtifal yapılabiliyor. Hatta Ruhnettin Fethi için yapılabiliyor. Fakat, Atatürk için yapılan ihtifal menediliyor;Gençliğe hitabesi okutturulmuyor.

Tekrar tekrar soruyoruz acaba neden konuşturulmuyoruz?

19 Mayısta konuşturulmayan gençler bayramlarını yapıyorlar, ağızlarından söyleyemedikleri sözleri hep beraber fakat, içten okuyorlar.

Birinci vazifem, Türk İstiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetimin ve istiklâlimin yegâne temeli budur. Bu temel, benim en kıymetli hazinemdir. İstikbalde dahi, beni, bu hazineden, mahrum etmek istiyecek, dahili ve harici bedhahlarım olacaktır. Bir gün İstiklâl ve Cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersem, vazifeye atılmak için içinde bulunduğum vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmiyeceğim. Bu imkân ve şerait çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetime kasdedecek düşmanlar bütün dünyada, emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz Vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış, ve memleketin her köşesi bilfiil, işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalâlet ve hatta hiyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet fakrü-zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

EY TÜRK İSTİKLÂLİNİN ATASI!.. İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, VAZİFEM, TÜRK İSTİKLÂL ve CUMHURİYETİNİ kurtarmaktır. Muhtaç olduğum kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur!!!...

İ. Y. T. G. D.
Başkanı
İlhan Arda

KÜLTÜR

★ 7 nciden dönen

Huxley'e göstermek istiyeceğim. Çünkü materyalismin ama bütün materyalismin hayatın manevi ve fikri cephelerini ihtiva etmek iktidarında olmadığını nereden çıkarıyor? Adi bir materyalism anlayışı karşısındayız.

Şunu söylemek lâzımdır ki materyalismi toptan mahkûm etmek, zaruri olarak idealismi kabul etmek demektir. Bu da, şu veya bu memlekette değil dünyanın bütün memleketlerinde, proletarya sınıfının ideolojisine karşılık bunu, burjuvazi sınıfının ideolojisi olarak kabul etmektir. Bu ise UNESCO'nun teşebbüsü hakkında halk kitlelerinde şüphe uyandırmaktan başka bir şey değildir. Burada ne Rusya, ne Meksika, ne de Çin üzerinde duracak değilim... Fransada milyonlarca erkek ve kadın vardır ki gazetelerdeki tanınmış materyalistlere itimat ederler ve kendileri de materyalisttirler. Onları bizim sizin teşebbüsünüz olan UNESCO'dan ayırmaktan sakınınız.

Şurası da aşikârdır ki, eğer UNESCO kelimenin alıştığımız manasında* bir felsefeye yani bir dünya görüşüne sahip olmak gerekiyorsa, ve bu görüş de monist olmak icap ediyorsa, ancak ya idealist yahut ta materyalist olabilir. Benim dünya görüşüm ne olursa olsun, sizden onu kabul etmenizi istemiyorum; size yalnızca bir çeşit monismin tehlikesini işaret ediyorum.

Bununla beraber J. Huxley, «tekâmülden ilham alan ve insan hayatının muhtelif cephelerini birleştiren üniversel ve ilmi bir humanizm» olmalıdır diyerek UNESCO'nun umumi felsefesini tarif ederken, milletleri birleştirmek için elverişli görünen bu ifadeye muhalefet etmek için hiç bir sebep göremiyorum. Bununla beraber böyl[e] humanismin materyalismle münakaşasız uzlaşabilir olduğunu söylemeyi ehemmiyetli buluyorum ve kimseyi sıkmamak içinde, yalnız ilmi materyalismin bu tarife uyabileceği şeklinde olan düşüncemi burada genişletmeye çalışacağım.

İLİM İNSANLARIN HİZMETİNDE

Muhakkak olarak şurası aşikârdır ki bu formül, alıştığımız manada bir felsefe, sistemli bir dünya anlayışı vermez; fakat hakikat halde o, mevcut felsefeler arasında herkes tarafından kabul edilebilecek olanıdır. Yalnız bir ihtiraz kaydiyle ki bu zaruridir: Bizden materyalism ile idealismden birini seçmemiz istenmesin. Bu kayıt altında, tekâmülden ilham alan ve insan hayatının muhtelif cephelerini birleştiren, üniversel ve ilmi humanisme taraftar olunabilir. Onda hiç olmazsa, son zamanların çoğalan felsefeleriyle ve onların modern tarihteki cehalet taraftarlığı, ırkçılık faşizm gibi neticeleriyle uzlaşamıyan bir taraf, bir vaziyet görüyorum. UNESCO reisinin bu şekilde tarif ettiği vaziyet namına, bu salonda bile bir defa daha André Malraux'nun ağziyle yapılan ve Clément Vautel tipindeki retoriklerini, atom bombası korkusu ve Bikini tecrübesi etrafında açılan sinir harbi reklâmına dayandıran her çeşitten insanların müşterek mahalli haline gelen, bu ilimlere karşı hücumları mahkûm etmek lâzımdır.

Bilhassa ilmi zemmedenlere, demagogların ithamlarına, insan bilgilerinin sahasını tahdit etmek istiyenlerin feryatlarına cevap olarak UNESCO'nun başında J. Huxley gibi bir âlimin bulunuşunu selâmlarım. Bir ilim adamı olan M. Huxley bilir ki, ilmi bir tahrip âleti yapanlar âlimler değildir; nazilerin ağzındaki kelimeler gibi ellerindeki ilmi keşifleri ifsat edenlerdir ki insandaki iyi şeyleri ve aydınlığa olan iştiyakı geceye ve ölüme çevirirler. Yine onu söylüyorum ki UNESCO hem hayata hem ölüme, hem birliğe hem ayrılığa, hem sulhe, hem de harbe hizmet edebilen bir icattır. Temenni edelim ki bozulmasın, sulhe yarasın.

Tehlike anında milletlerin birbirleriyle zaruri olarak anlaşmaları üzerine kurulmuş sulhün idamesi için yapılacak her şey, hep beraber Avrupalı insanın, kitlelerin, seçkinlerin hakiki düşmanı faşizme karşı mücadele etmiş bütün milletlerin aralarında yaptıkları anlaşmanın idamesi için yapılacak her şey, sulhün idamesi için yapılacak her şey, bize teklif edilen bu üniversel ve ilmi humanisme zaruri olarak uygundur. Bu iş, ancak vazedilen prensibe tamamile uygun olacak ve vazedilen prensip, verilen tarife mütenakıs hiç hareket getirmiyecek ölçüde olduğu takdirde UNESCO insanların anlaşmasını ve sulhün idamesini temin eden bir makine olacaktır.

İNGİLİZ DOSTLUĞU

Bayanlar, baylar, evvelki gün, Kral Lear'i oynayan Old Vic'in o çok kıymetli aktörlerini Pariste bir defa daha dinlerken, işte insanları birleştiren şey diye düşünmekten kendimi alamıyordum. Shakespeare'i dinler ve Laurence Oliver'yi, dramların en ingilizi, sanatların en ingilizi, temaşanın en ingilizi, ananesile de en ingilizi olan bir eseri oynadığı için bizi götürebildiği insan azametinin zirvesinde seyrederken kendimizi İngilteredeki dostlarımıza daha yakın hissetmiyor muyuz? Bununla birbirimizden hiç ayrılıyor muyuz? Hayır, tamamile aksine; Racine'in Fedre'i Mousorgsky'nin Boris Godunov'u yahut Charlie Chapline'in altına hücumu neyse Kral Lear'i ve Old Vic'i de öyle yapan onların esas milli karakterleridir. Kral Lear'in müthiş devri, unutulmuş bir zulmün hayalleri, bunları bugün de bu dünyada az zaman önce gördüğümüz ve daima da tekrar görmek korkusu ile titrediğimiz şeylerde buluyoruz. Shakespear'in büyük dersini nihayete erdirdiği şu dört şahane mısraı nasıl ders olarak bellemiyelim;

The weigt of this sad time
we must obey
Speak what we feel, not
what we ought to say
The ol dest hath borne most
we that are young
Shall never see so much,
nor live so long

Bu hüzünlü devrin yükünü taşımağa mecburuz. Söyliyecek olduğumuz şeyi değil hissettiğiniz şeyi söyleyin. İçimizde en ihtiyarımız, en fazla ıstırap çekmiş olanımızdır. Biz ki genciz, ne onlar kadar ıstırap göreceğiz, ne de o[nlar] kadar uzun bir ömrümüz olacak.

Shakespeare: We, that are young, biz ki genciz diyor, Jacques Decour da: Bütün ümidimi bağladığım Fransız gençliğinden bahsetmek istiyorum, diyordu.

Sözümü bitirmek için bu iki uzak sözü birleştirerek, vahşetler ve cinayetler üstünde, karanlık entrikalar ve şüpheli sözler üstünde, gençlerin bizim gördüklerimizi görmiyeceklerİ hakkındaki itimadımı, gençliğe, beşeri terakkiye, istikbale ve hayata olan güveni[mi] bildirmeme müsaade ediniz.

ARAGON

Hür Gençlik

Aylık Gazete

Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden: Zekâi Karakaş

ABONE ŞARTLARI
Yıllık: 240 kuruş
Altı aylık: 120 kuruş

İdare yeri: Süleymaniye, Mimar Sinan Cad. 114

Basıldığı Yer: STAD Matbaası